

مکانیسم ماشه مرده به دنیا آمده است

مکانیسم ماشه و پروژۀ بازگرداندن تحریم‌های سازمان ملل علیه ایران در واقع نوزادی است که مرده به دنیا آمده است.

کد خبر: ۱۵۲۰۸۰۷

تاریخ: ۰۹ مهر ۱۴۰۴ - ۲۰:۰۸

در شرایط کنونی که موضوع فعال‌سازی مکانیسم ماشه از سوی برخی بازیگران بین‌المللی مطرح شده، به نظر می‌رسد بیش از آن‌که با یک تحول میدانی مواجه باشیم، با یک عملیات روانی و فضاسازی رسانه‌ای روبه‌رو هستیم.

در واقع، تحریم‌هایی که در چارچوب سازمان ملل مطرح می‌شود، از حیث شدت و دامنه، قابل مقایسه با تحریم‌های یک‌جانبه آمریکا نیستند و پیش‌تر نیز تحریم‌های ایالات متحده به مراتب شدیدتر و گسترده‌تر اعمال شده است؛ بنابراین آنچه اکنون در جریان است، بیش از آن‌که اثر حقوقی یا اقتصادی فوری داشته باشد، به‌عنوان یک اهرم روانی به‌کار گرفته می‌شود.

مکانیسم ماشه از همان ابتدا نیز از منظر حقوق بین‌الملل با چالش‌های جدی مواجه بوده و در عمل نیز با اجماع جهانی روبه‌رو نشده است. مخالفت صریح چین و روسیه با این مکانیسم و اعلام رسمی همکاری این دو کشور با ایران، عملاً مانعی بزرگ بر سر راه اجماع جهانی علیه ایران ایجاد کرده است. وقتی دو عضو دائم شورای امنیت با حق وتو به صراحت چنین روندی را غیرقانونی می‌دانند، دیگر نمی‌توان از مشروعیت حقوقی و اجرایی آن سخن گفت. همین فقدان اجماع، حتی تأثیر روانی و رسانه‌ای این روند را نیز تا حد زیادی خنثی کرده است. پیش‌بینی‌هایی نظیر جهش ناگهانی نرخ ارز در حدود عراق آمیزی، چون هر دلار ۱۵۰ تومن هم محقق نشد و جامعه ایران نیز نشان داد که این تهدید را چندان جدی نمی‌گیرد.

در چنین فضایی، فرصت‌هایی برای ایران به وجود آمده که لازم است با برنامه‌ریزی دقیق، آنها را به‌خوبی مدیریت و به نفع خود استفاده کند. یکی از مهم‌ترین این فرصت‌ها، تعمیق شکاف میان قدرت‌های جهانی در شورای امنیت است. مواضع شفاف چین و روسیه باید به‌عنوان یک نقطه اتکای دیپلماتیک تلقی شود و دولت باید این شکاف را تقویت کند. با جدی گرفتن این مخالفت‌ها و طراحی دیپلماسی فعال، می‌توان مانع بزرگی در برابر پیشبرد اهداف طرف‌های غربی ایجاد کرد.

از سوی دیگر، کمیته تحریم‌ها که در روند مکانیسم ماشه باید از سوی شورای امنیت انتخاب شود، می‌تواند به‌عنوان یک ابزار بازدارنده علیه این روند عمل کند. اگر با رایزنی و همراهی روسیه و چین، ترکیب این کمیته و پیل کارشناسی مرتبط با آن به‌گونه‌ای طراحی شود که مانع از تصمیم‌گیری‌های یک‌طرفه شود، اساساً امکان نظارت مؤثر و اجرای تصمیمات مربوط به

تحریم‌ها از بین خواهد رفت یا لاقلاً مختلف خواهد شد. به خصوص که اعضای بریکس هم احتمالاً از رفتار روسیه و چین تبعیت خواهند کرد و اعلام آمادگی کشورهای مختلف برای همکاری با ایران، از جمله هند در حوزه انرژی، نشان می‌دهد در صورت تحرک مؤثر دیپلماتیک، می‌توان حمایت‌های بیشتری را جلب کرد و شکاف موجود در نظام بین‌الملل را عمیق‌تر کرد.

در همین راستا، نقش دستگاه دیپلماسی بیش از هر زمان دیگری اهمیت دارد. متأسفانه در فضای سیاسی داخلی گاهی شاهد تضعیف دستگاه دیپلماسی هستیم که این روند در شرایط فعلی بسیار خطرناک است. تقویت این نهاد، حمایت کامل از دیپلمات‌ها و افزایش تحرک آنها در سطح منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای، از جمله ضرورت‌های این مرحله است.

در تحلیل رفتار اروپا نیز باید دقت داشت که سه کشور اروپایی در حال تلاش برای جبران موقعیت از دست‌رفته خود در تحولات خاورمیانه هستند. پس از عملکرد یک‌جانبه‌گرایانه ترامپ و حذف نقش اروپا از معادلات منطقه‌ای، اکنون آنها تلاش می‌کنند با استفاده از موضوع اسنپ‌بک، برگ برنده‌ای در اختیار داشته باشند. این رفتار، اما نه تنها باعث جلب اعتماد ایران نخواهد شد، بلکه سطح بی‌اعتمادی را افزایش می‌دهد و زمینه را برای شکست تلاش‌هایشان فراهم می‌کند. ایران باید با شناخت دقیق این بازی سیاسی، تلاش اروپا برای بازسازی نقش منطقه‌ای خود را با شکست مواجه کند و نگذارد این کشورها از موضوع تحریم‌ها برای تقویت جایگاه خود بهره ببرند.

در کنار اقدامات دیپلماتیک و حقوقی، دولت باید به مسائل داخلی نیز توجه ویژه‌ای داشته باشد. هرچند عملیات روانی مربوط به تحریم‌ها تا اینجای کار نتوانسته فضای جامعه را به حد مورد انتظار غرب ملتهب کند، اما نباید از فشارهای اقتصادی احتمالی غفلت کرد. حمایت معیشتی از طبقات ضعیف، تقویت طرح‌هایی مانند کالا برگ و تدابیر جبرانی در حوزه رفاه اجتماعی باید با جدیت پیگیری شود. این اقدامات به دولت امکان می‌دهد تا در کنار مقابله دیپلماتیک با فشار خارجی، ثبات اجتماعی و انسجام ملی موجود را تقویت کند.

آنچه امروز با آن مواجهیم، یک بازی سیاسی است که ابعاد حقوقی، رسانه‌ای و روانی در هم تنیده‌ای دارد. با وجود تهدیدات، شرایط بین‌المللی به‌گونه‌ای است که با دیپلماسی فعال، بهره‌گیری هوشمندانه از اختلافات میان قدرت‌ها و مدیریت فضای داخلی، می‌توان این تهدید را به فرصت تبدیل کرد و کشور را با هزینه‌ای کمتر از این شرایط عبور داد.